

КЊИЖЕВНОСТ И ЈЕЗИК

Година LV

Београд 2008.

Број 1–2

РАСПРАВЕ И ЧЛАНЦИ

821.163.41.09 Обрадовић Д.

ДУШАН ИВАНИЋ (Београд)

ЗАШТО ЧИТАТИ ДОСИТЕЈА?¹

Аутор у раду расправља неколика аспекта савременог читања Доситеја Обрадовића: избор релевантних дјела из опуса, привлачност јунака приповиједања, динамика књижевно-историјских релација, приповједачки импулс, стилски дијапазон, хумор, прикривени сми-сао (палимпсести), етичке норме, љубав према језику свог народа.

Кључне ријечи: Доситеј Обрадовић, читање, вредновање, палимпсест, стил.

Повод овом излагању је 200-годишњица Доситејевог доласка у Србију, обиљежена протекле (2007) године. Међутим, на питање ЗАШТО ЧИТАТИ ДОСИТЕЈА? можда сви знамо одговор или се око таквог одговора лако можемо сложити, те га је излишно постављати. Или се постављање таквог питања чини као хуљење: како да питамо зашто читати дјела онога који је обликовао биће (модерног) српског читаоца и остао источник модерне српске културе. Сјетимо се свечаних и до данас непревазиђених ријечи Јована Скерлића: „Ако се вредност једнога писца одређује по плодности и дуготрајности утицаја који је вршио на духове, по трагу који је оставио, по користи коју је допринео своме народу, Доситеј Обрадовић долази на прво место и за нову просвету он је оно што је био свети Сава за стару. Он је био духовни препородитељ српскога народа, творац нове српске просвете и књижевности, «просветоначалник народа Србскога», како га је тачно назвао његов ученик Павле Соларић.» (Скерлић, 1914/1967). Питати

¹ Излагање на Семинару, 16. јан. 2008.

811.163.41 : 061.6 (497.11) "1947/2007"

МАРИНА СПАСОЈЕВИЋ и ВЛАДАН ЈОВАНОВИЋ (Београд)

СКУП ПОВОДОМ ШЕЗДЕСЕТ ГОДИНА ПОСТОЈАЊА
ИНСТИТУТА ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ
(17. и 18. децембар 2007. године, Српска академија
наука и уметности)¹

Округле годишњице значајних научних и културних институција представљају прилику да се јавности скрене пажња на њихове досадашње резултате, њихову улогу у научном и културном животу једне земље, али и да се размотре планови и могућности њиховог даљег развоја. На такав начин је међународним научним скупом и округлим столом *Стање и перспективе науке о српском језику*, Институт за српски језик САНУ 17. и 18. децембра 2007. године обележио шездесет година свога постојања.

Првог дана овог јубилеја представљени су пројекти и издања Института, а другог дана је одржан округли сто с темом *Перспективе науке о српском језику*. Поводом обележавања овог јубилеја Институт је издао два зборника радова: *Шездесет година Института за српски језик САНУ. Зборник радова I* и *Зборник радова II*. *Зборник I* доноси нам чланке и радове истакнутих имена наше лингвистике и страних лингвиста који се баве српским језиком, док *Зборник II* представља допринос овој годишњици младих колега запослених у Институту за српски језик.

¹ Шири верзија ове хронике биће објављена у 15. броју *Лингвистичких актуелности*.

У Свечаној сали САНУ на отварању скупа поздравне речи упутили су академик Никола Хајдин, председник САНУ, и, у име домаћина, др Александар Лома, дописни члан САНУ, и др Срето Танасић, научни саветник и вршилац дужности директора Института. Присутнима су се обратили и господин Миро Вуксановић, вршилац дужности председника Матице српске, госпођа Драгица Тривић, помоћник министра науке, и проф. др Владимир Гутков. Хор при цркви Светог Марка у Београду „Свети деспот Стефан Лазаревић”, којим је дириговао Предраг Миодраг, извео је пригодан музички програм.

Околности под којима је Институт основан, као и његов досадашњи развој, изложио нам је његов садашњи руководилац др Срето Танасић у свом реферату *Осврт на историјат Института*. Потом је уследило представљање пројеката Института. Руководиоци пројеката су говорили о настанку, развоју, резултатима рада, плановима и кадровском потенцијалу пет институтских пројеката. О најстаријем и највећем пројекту Института — пројекту *Лингвистичка истраживања савременог српског књижевног језика и израда Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ* — говорила је др Стана Ристић. Потом нас је проф. др Гордана Јовановић упознала са радом на пројекту *Обрада старих српских споменика и израда Речника црквенословенског језика српске редакције и Српског јеванђељског речника*, а о пројекту *Етимолошка истраживања српског језика и израда Етимолошког речника српског језика* реферисао је др Александар Лома. Проф. др Слободан Реметић је представио пројекат *Дијалектолошка истраживања српског језичког простора*, а проф. др Предраг Пипер пројекат *Опис и стандардизација савременог српског језика*.

У овом делу су председавали проф. др Владимир Гутков и проф. др Јасмина Грковић-Мејдор, а у наредном академик Иван Клајн и др Стана Ристић.

На почетку другог дела Иван Клајн је излагао о делатностима Одбора за стандардизацију, чија се десетогодишњица навршила 12. децембра 2007. године. Након тога је уследило представљање институтских публикација, о чему су говорили њихови уредници. О *Јужнословенском филологу* и едицији *Библиотека Јужнословенског филолога* говорила је академик Милка Ивић. Академик Александар Младеновић излагао је о часопису *Српски дијалектолошки зборник*, а о часопису *Наш језик* говорио је др Срето Танасић. Недавно покренуту едицију *Монографије* представио је др Александар Лома. О *Лингвистичким актуелностима*, часопису у електронској форми, говорио је др Ђорђе Оташевић.

Представљена су и најновија лексикографска издања Института: мр Васа Павковић приказао нам је седамнаести том великог *Академијиног речника*, др Мато Пижурица *Етимолошки речник српског језика*, а др Марта Бјелетић *Огледну свеску Српског јеванђељског речника*.

Овом приликом активиран је и презентован сајт Института. О структури и значају сајта говорили су др Ђорђе Оташевић и Ненад Милорадовић, презентујући на видео-биму могућности његове употребе.

Разговоре на округлом столу *Перспективе науке о српском језику*, друго дана јубилеја Института за српски језик САНУ, водио је проф. др Слободан Ре-

метић, дописни члан АНУРС. Петнаестоминутне реферате о актуелним темама везаним за српски језик имало је осморо излагача, а у дискусију се касније укључило још десетак њихових колега.

Уводно излагање на тему *Српска филологија данас и сутра* имао је Милорад Радовановић. О теми *Проблеми научног подмлатка у србистици*, виталном али осетљивом питању струке, опоменуо је Слободан Реметић. Гордана Јовановић скреће пажњу на место дијахроније у универзитетској настави у реферату *Дијахронија у универзитетској настави српског језика* и реч даје својим колегама проф. др Бранкици Чигоји, професору Историје српског језика и Историје српског књижевног језика на Филолошком факултету БУ, и мр Предрагу Дилпарићу, асистенту на предмету Старословенски језик истог факултета. Из Аризоне се путем Интернета јавио др Данко Шипка и говорио о дигитализацији српског језика. Проф. др Милорад Дешић је излагао о учењу српског језика као страног, а др Софија Милорадовић је у реферату *Институт за српски језик САНУ у кругу сродних установа у суседним земљама* дала преглед организације института по пројектима у суседним земљама (Словенији, Хрватској, Македонији, Бугарској и Румунији). Пројектно финансирање Института за српски језик САНУ јесте један аспект стања и перспективе који није научни ни лингвистички, а који ће се посебно одразити на будућност. О томе је реферисала др Снежана Петровић у реферату *Институт за српски језик САНУ у систему пројектног финансирања*. У овом делу учешће је узео и мр Милорад Симић, представљајући могућности употребе *Српског електронског речника*, као и електронску верзију Вуковог *Рјечника*, и *Рјечника из књижевних старина српских* Ђуре Даничића.

Ова излагања била су врло подстицајна за даљу дискусију. Дискутантима су били поред излагача и Јасмина Грковић-Мејдор, Александар Лома, Стана Ристић, Даринка Гортан-Премк, Михај Н. Радан, Владимир Гутков, Чедомир Стојменовски, Егон Фекете, Олга Сабо, Срето Танасић. Дискусију и овај скуп затворили су Слободан Реметић и Срето Танасић.

О продуктивности и актуелности проблема о којима се овом приликом дискутовало сведочи предлог да се реферати и дискусија ауторизују и да се изда књига. Надамо се да ћемо је до године имати у рукама.